

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

HUDEBNÍ UMĚNÍ

KYTARA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ROLAND DYENS - ŽIVOT A DÍLO

Barbora Rothová

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Steidl

Oponent práce: doc. MgA. Petr Saidl

Datum obhajoby: června 2021

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2021

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

ART OF MUSIC

GUITAR

BACHELOR 'S THESIS

ROLAND DYENS - LIFE AND WORK

Barbora Rothová

Thesis Supervisor: Mgr. Pavel Steidl

Thesis Opponent: doc. MgA. Petr Saidl

Date of thesis defense: June 2021

Academic title granted: BcA.

Prague, 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Roland Dyens - život a dílo

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne .....

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy, tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na osobnost a dílo jednoho z nejnáměnitelnějších kytaristů moderních dějin klasické kytary - Rolanda Dyense. Součástí této práce je umělecký životopis, stručná analýza kompozičního stylu Dyensova autorského díla a zasazení jeho osobnosti do kontextu dějin klasické kytary. Další kapitoly pojednávají o speciálních kytarových technikách, které ve svých skladbách a úpravách použil, a jejich způsobu zápisu. Poslední a nejrozsáhlejší kapitola se věnuje přímo jeho tvorbě prostřednictvím popisu některých vybraných skladeb, které jsou rozděleny podle hudebních stylů. Tyto styly a žánry jsou dále stručně rozvedeny tak, aby lépe objasnily danou problematiku, a tím pomohly pochopit některé Dyensovy hudební vyjadřovací prostředky.

Klíčová slova: Roland Dyens, kytarové aranže, kytarové transkripce, brazilská hudba, jazz, francouzská hudba, kytarové techniky

Abstract

This bachelor thesis is focused on the personality and work of one of the most prominent guitarists in the modern history of classical guitar - Roland Dyens. Part of this thesis is an artistic biography, a brief analysis of the compositional style of Dyens' author's work and the placement of his personality in the context of the history of classical guitar. The next chapters deal with the special guitar techniques he used in his compositions and arrangements and their method of notation. The last and most comprehensive chapter is devoted directly to his creation through the description of some selected compositions, which are divided according to musical styles. These styles and genres are further briefly explained to better clarify the problematics, and thus helped to understand some of Dyens' musical means of expression.

Keywords: Roland Dyens, guitar arrangements, guitar transcriptions, brazilian music, jazz, french music, guitar techniques

Obsah

1.	ÚVOD	8
2.	ŽIVOTOPIS ROLANDA DYENSE	9
3.	ARANŽOVÁNÍ SKLADEB PRO KYTARU	12
3.1.	DYENSŮV STYL ARANŽOVÁNÍ A KOMPONOVÁNÍ	13
4.	KYTAROVÉ TECHNIKY A JEJICH ZÁPIS	15
5.	INSPIRACE A TVORBA	17
5.1.	BRAZILSKÁ HUDBA	17
5.2.	JAZZOVÁ HUDBA	24
5.3.	FRANCOUZSKÝ CHANSON.....	29
5.4.	KLASICKÁ HUDBA	30
5.5.	KOMORNÍ HUDBA	31
5.6.	DALŠÍ SKLADBY.....	32
6.	ZÁVĚR.....	33
7.	POUŽITÉ ZDROJE A LITERATURA	34
	PŘÍLOHY.....	37

Seznam příloh

Příloha č.1: Vysvětlivky z publikace *Mes Arrangement l'Amiable, Night and Day*

Příloha č.2: Seznam vydaných publikací podle nakladatelství

Příloha č.3: Diskografie

1. Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala jednu z nejzajímavějších osobností ze světa klasické kytary, která však označení *klasický kytarista* zcela přesahuje. Jeho tvorba totiž zahrnuje skladby a aranže různých stylů a žánrů - klasickou hudbu, francouzské písně, argentinské tango, brazilskou hudbu a také jazz. To je jeden z hlavních důvodů proč mě tvorba Rolanda Dyense nepřestává fascinovat a interpretace jeho skladeb mě provází takřka po celé studium hry na kytaru.

V této práci bych nejdříve chtěla popsat osobnost Rolanda Dyense jako takovou a uvedla jeho stručný životopis. V prvních kapitolách se pokusím vysvětlit jaký význam má jeho tvorba v kontextu dějin a vývoje klasické kytary. Následovat bude stručná analýza jeho kompozičního stylu a způsobu aranžování skladeb včetně přiblížení obecné problematiky aranžování a tvorby pro kytaru. Další kapitola bude věnovaná nejcharakterističtějším aspektům jeho tvorby a kytarovým technikám, se kterými se můžeme v jeho skladbách setkat. Práci bych také ráda doplnila o ukázky grafického zápisu a notace některých specifických technik, které nejsou v kytarové literatuře tak často k vidění nebo se s nimi můžeme setkat pouze v tvorbě Rolanda Dyense. V poslední kapitole se zaměřím na jeho tvorbu rozdělenou podle stylů a žánrů, které se u něj nejčastěji objevují. Považuji také za důležité lehce přiblížit historický vývoj a charakteristiku daných stylů pro lepší pochopení širších souvislostí.

Motivací k vytvoření této práce je fakt, že jsem doposud nedohledala ucelenou práci, která se zabývá všemi aspekty Dyensovy tvorby, pouze některými jeho částmi, které jsou sice rozvedené do detailu, ale nepřibližují jeho tvorbu komplexně, aby si mohl čtenář udělat ucelený obraz o této výjimečné osobnosti.

2. Životopis Rolanda Dyense

Roland Dyens se narodil 19. října 1955 v Tunisu. Většinu svého života ale prožil v Paříži, kam se přestěhoval roce 1961 se svou rodinou. Vyrůstal v uměleckém prostředí - jeho otec, Robert Dyens, byl malíř a strýc renomovaný sochař. Od raného dětství byl obklopen hudbou všech různých žánrů, které ho formovaly. Mezi jeho oblíbené interprety patřil například americký zpěvák Harry Belafonte nebo francouzská zpěvačka Marie-Josée Neuville, jejíž písně s doprovodem kytary byli pro Dyense inspirací pro pozdější tvorbu. Když dostal od své maminky svoji první kytaru, jeho největší touhou nebylo se na ni naučit pouze virtuózně hrát, ale především skládat skladby pro kytaru a improvizovat. Ještě před tím, než si našel svého prvního učitele, měl na kontě již několik menších skladebních pokusů.¹

Se studiem klasické kytary začal ve věku 9 let u učitele Roberta Maisona, kterému hrál své první skladby. O čtyři roky později ve věku třinácti let nastoupil na *l'Ecole Normale de Musique de Paris*, kde studoval hru na klasickou kytaru u renomovaného, španělského kytaristy Alberta Ponceho (1935-2019), a současně skladbu u francouzského skladatele a dirigenta Désiré Dondeyneho (1921-2015). Absolvoval v jednadvaceti letech v roce 1976.²

Již na počátku své kariéry obdržel řadu významných ocenění na mezinárodních soutěžích ve hře na kytaru i v komponování. Jeho vášeň pro jihoamerickou hudbu ho přivedla k úspěchu rovnou na dvou prestižních mezinárodních kytarových soutěžích, které byly pořádány na počest brazilského skladatele Heitora Villa-Lobose. Jednalo se o ocenění „*Villa-Lobos Special Prize*“ na mezinárodní soutěži *Citta di Alessandria* v roce 1979 v Itálii a ocenění *Grand Prix du Disque de l'Académie Charles-Cros* v roce 1987 ve Francii pořádané u příležitosti stého výročí narození Heitora Villa-Lobose. Mezi další významná ocenění, která získal ještě za studií pod vedením Desiré Dondeyneho, patří například *1er Prix d'Harmonie, de Contrepoint et d'Analyse*.

---

¹ DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*, Indiana University Jacobs School of Music 2016, [online] Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/213848209.pdf> s.89

² DYENS, Roland: Biography [online] [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/>

Ve svých 25 let se stal laureátem Nadace Yehudi Menuhina. Později na to byl v roce 1988 označen francouzským časopisem „*Guitarist*“ za jednoho z nejlepších žijících kytaristů. Důkazem toho, že je přijímán nejen příznivci klasické kytary bylo pozvání na koncert ke stému výročí narození slavného kytaristy Django Reinhardta, kde vystoupil jako jediný klasický kytarista. Koncert se konal v roce 2010 v *Théâtre du Châtelet* v Paříži a vystoupilo na něm více než sto kytaristů. Také se objevil na titulních stránkách časopisů jako *Les Cahiers de la Guitare* (Francie), *Classical Guitar* (Velká Británie), *Gitarre&Laute* (Německo), *Guit'art* (Itálie) nebo *Gitary Swiat* (Polsko).³

Roland Dyens byl také velmi oblíbený jako pedagog, a to nejen na kytarových festivalech po celém světě, ale také na hudebních školách, kde působil trvale. Nejprve vyučoval klasickou kytaru na jazz-rockové škole v Paříži zvané *l'Ecole* a později v roce 2000 nastoupil na místo svého profesora Alberta Ponceho na *Conservatoire National Supérieur de Musique de Paris*, kde pak učil až do konce svého života. Jeho žáci jsou laureáti mnoha mezinárodních soutěží. Tři jeho studenti dokonce zvítězili na prestižní kytarové soutěži *Guitar Foundation of America* (2003 - Jérémy Jouve, 2006 - Thomas Viloteau, 2009 - Florian Larousse).⁴ Pořadatelé této významné kytarové události ho dokonce oslovili, aby pro ročník soutěže, který se konal v roce 2007, napsal povinnou skladbu – skladba „*Anyway*“⁵

Koncertoval a učil na mistrovských kurzech ve Francii, Belgii, Německu, České republice, Velké Británii, Švédsku, Maďarsku, Indonésii, Spojených státech, Brazílii a v mnoha dalších zemích. Jeho koncerty byly výjimečné také tím, že je vždy přizpůsobil aktuálnímu rozpoložení a reakcím publika. To však někdy značně rozrušovalo pořadatele koncertů, na nichž Dyens vystupoval, protože od něj nikdy neobdrželi přesný program a pořadí skladeb, které na koncertě zazní.

---

³ BIRCH, Michelle: *Jazz Mind and Classical Hands - Roland Dyens and his Style of Arranging and Performing* [online]
Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/download/research.pdf> [cit. 22.2.2021]

⁴ GFA: *ICAC Past Winners* [online], [cit. 25.2.2021]
Dostupné z: <https://www.guitarfoundation.org/page/PastICACWinners>

⁵ GFA: *Commissions Set Pieces* [online], [cit. 25.2.2021]
Dostupné z: <https://www.guitarfoundation.org/page/SetPieces>

„Není to o tom, že bych nevěděl co zahrát, ale nikdy si tím nejsem předem zcela jist. Vždy mám den před koncertem připraveno několik skladeb, jejichž pořadí určuji až na pódiu podle momentální situace.“⁶

Tvorba Rolanda Dyense je známá po celém světě a pro svoji velkou oblíbenost také velmi často hraná. Jeho skladby a úpravy pro klasickou kytaru jsou součástí repertoáru jak začínajících kytaristů, tak profesionálních umělců. Díky jeho velké otevřenosti a flexibilitě, najdeme v jeho tvorbě skladby inspirované mnoha různými žánry, o kterých bude zmínka v dalších kapitolách. Na svém kontě má přes více než 100 skladeb a úprav jak pro sólovou kytaru, tak pro kytarové soubory, dua, kvarteta, skladby s orchestrálním doprovodem a mnoho dalších jiných. (Seznam vydaných publikací příloha č.2, kompletní diskografie v příloze č.3)

V současné době se o dílo a hudební odkaz tohoto výjimečného kytaristy, skladatele, aranžéra, pedagoga, improvizátora a také člověka s velkým smyslem pro humor, který prokazoval nejen na svých koncertech a výuce, ale také ve své tvorbě, stará nezisková organizace *Roland Dyens in the skai*, která vznikla po jeho smrti v roce 2016. V čele této organizace stojí jeho sestra Laura Dyens-Taar, někteří jeho bývalí studenti a samozřejmě další členové rodiny - jeho matka Nina a děti Emmanuel, Yael, Sydney a Daphne. Každoročně se na jeho počest konají koncerty, na kterých vystupují Dyensovy bývalí žáci nebo přátelé a hrají jeho skladby. Toto sdružení má také na starosti editaci a publikaci děl, která nebyla za jeho života vydána, schraňování rukopisů skladeb, pořádání různých konferencí a mistrovské kurzy pro studenty.⁷

---

⁶ DYENS, Roland: *A meeting with Roland Dyens - Interview and performances*, In: *YouTube* [online]. 13. 4. 2019 [cit. 12.3.2021]
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=OroNDq5IpbM>

⁷ DYENS, Roland: *Asociacion Roland Dyens in the Skai* [online],
[cit. 14.3.2021] <https://lalocomotivedesarts.com/category/actualite-de-roland-dyens/>

3. Aranžování skladeb pro kytaru

Aranže a transkripce skladeb původně psané pro jiné nástroje tvoří důležitou součást kytarové literatury. Častým impulsem pro jejich tvorbu bývá chuť zahrát si oblíbené skladby, které nebyly napsány pro kytaru a nebo obohatit svět kytary o další skladby. V porovnání s ostatními nástroji je kytarový repertoár méně rozsáhlejší, proto aranžování a přepisování jiných skladeb je tak dobrým způsobem jak jej rozšířit.

Kytara zaznamenala velký rozkvět hlavně v první polovině devatenáctého století, které bylo pro kytaru obzvláště důležité. Právem je nazýváno „zlatým věkem kytary“. V této době bylo napsáno mnoho výjimečných skladeb pro kytaru, jejímiž autory byli především samotní kytaristé – interpreti. Hlavní skladatelský přínos tak měli hlavně virtuózní kytaristé té doby, například Fernando Sor (1778-1839), Dionisio Aguado (1784-1849), Mauro Giuliani (1781-1829), Ferdinando Carulli (1770-1841) nebo Luigi Legnani (1790-1877), kteří ale nikdy nedosáhli takové popularity a kompozičních kvalit jako jejich současníci Ludwig van Beethoven (1770-1827), Fryderyk Chopin (1810-1849) nebo Robert Schumann (1810-1856), kteří však pro kytaru bohužel nekomponovali. Podobně tomu bylo i v dalších letech. Kytara je poměrně složitý nástroj a pro skladatele, kteří s tímto nástrojem nejsou alespoň trochu seznámeni, je obtížné něco zkomponovat. Skvěle to vystihl Hector Berlioz ve své knize o instrumentaci, kde o kytaraře píše: *„Je téměř nemožné psát dobře pro kytaru, aniž byste na ni uměli hrát. Většina skladatelů, kteří se o to pokoušejí, zdaleka neznají její veškeré možnosti, píšou skladby, které jsou mnohdy příliš obtížné a nevyužívají tak jejího přirozeného zvuku.“*⁸

Důležitou postavou v dějinách kytary a rozšiřování jejího repertoáru byl španělský kytarový virtuóz, skladatel a pedagog Francisco Tárrega (1852-1909), jehož hlavním cílem bylo, aby se kytara stala rovnocenným nástrojem a objevila se i na koncertních pódíích. Pokoušel se o to prostřednictvím svých transkripcí skladeb Ludwiga van Beethovena, Felixe Mendelssohna-Bartholdyho (1809-1847), Roberta Schumanna, Frederyka Chopina či Isaaca Albénize (1860-1909). Byl také pravděpodobně prvním kytaristou, který dělal transkripce skladeb Johanna Sebastiana Bacha (1685-1750). Měl také důležitý vliv na vývoj moderní

---

⁸ BERLIOZ Hector: *Treatise on Instrumentation*, New York, Edwin F. Kalmus 1948, s.145

kytarové techniky a vypracoval metody, které byly později vydány v publikacích jeho žáků. Nejznámějšími byli Emilio Pujol (1886-1980) a Miguel Llobet (1878-1938), kteří se rovněž věnovali úpravám skladeb.

Mezi další významné kytaristy, kteří dělali úpravy skladeb pro kytaru, patří Andrés Segovia (1893-1987), Julian Bream (1933-2020), John William Duarte (1919-2004), Léo Brouwer (1939), Kazuhito Yamashita (1961), Sérgio Assad (1952), Carlos Barbosa-Lima (1944), Manuel Barrueco (1952) a mnoho dalších.

3.1. Dyensův styl aranžování a komponování

Roland Dyens svou tvorbou určitě navazuje na tradici těchto velkých skladatelů-kytaristů jako byl Sor, Llobet nebo Tárrega. Do svého koncertního programu vedle svých vlastních kompozic vždy zařazoval právě také skladby Fernanda Sora, čímž jasně dával najevo, že pokračuje v linii těchto kytarových skladatelů. Prokazoval to ale především kvalitou svých skladeb a aranží, které tvoří hodnotnou část kytarové literatury.

Jak již bylo řečeno, jeho tvorba zahrnuje široké spektrum různých stylů a žánrů. Není autorem, který by tyto styly dále rozvíjel, ale vybírá si z nich jen ty prvky, které se mu zdají být nejzajímavější, prakticky použitelné a ty potom dále zpracovává a mísí k vytvoření vlastní koncepce, která nese jeho originální a osobitý otisk. Tyto inspirace různými podněty prostupují celou jeho tvorbou. Často prostřednictvím svých skladeb vzdával poctu skladatelům a umělcům, kteří ho ovlivnili. Jejich jména někdy uvedl již v názvu, jak tomu u hommage bývá (*Hommages á Villa-Lobos, Éloge de Léo Brouwer, Deux Hommages à Marcel Dadi, Hommage à Frank Zappa*), a nebo jejich jména zmínil alespoň v podtitulu skladeb.

Jeho aranže tvoří převážně skladby z jazzové a populární hudby. Ze skladeb klasických autorů vybíral spíše slavné kusy. S tím také souvisí správný výběr skladeb pro aranžování. Dyens uvádí, že je velmi důležité vybírat známé skladby proto, aby bylo publikum schopné posoudit a ocenit kvalitu práce aranžéra a také obdivovat možnosti nástroje. Výběr zcela neznámé skladby by tak mohl

zapůsobit na posluchače podobným dojmem jako originální kompozice – kvalitu úpravy by nebylo možné porovnat s originálem a byla by tedy zbytečná.⁹

Roland Dyens o aranžování říká: „*Vnímám tvorbu aranží jako umění. Umění vědět co z originálu skladby vypustit a co zanechat, aby byla úprava pro kytaru hratelná, ale zároveň se více podřizovala hudbě a ne technickým limitům kytary.*“¹⁰ Úprava by měla tedy přinést nový pohled na skladbu z jiné perspektivy, měla by rozvést autorovu myšlenku a obohatit ji něčím novým. To samozřejmě vyžaduje dobrou znalost svého nástroje, mít základní znalosti klasické harmonie (v Dyensovo případě i jazzové harmonie) a především mít při aranžování neustále na mysli charakter původní skladby.

Kytara jako nástroj má samozřejmě spoustu limitů, které je mnohdy obtížné při tvorbě aranží překonat, ale Dyens je důkazem toho, že jakékoliv limity v hudbě jsou pro něj spíše výzvou a svým způsobem svobodou. Již výběr tóniny je v jeho případě velmi kuriózní, protože zanechává i tóniny, které jsou pro kytaru méně obvyklé. Často tento problém řeší použitím skordatury, aby měl na prázdných strunách základní tóny tóniky a dominanty, takže se můžeme setkat v jeho skladbách například s přeladěním basové struny E na tón D, Es, Fis nebo basové struny A na tón H, B. Charakter skladby poté dokreslí využitím různých efektů a kytarových technik, které náladu skladby ještě více umocní.

---

⁹ VINCENS, Guilherme Caldeira Loss: *"The arrangements of Roland Dyens and Sérgio Assad: Innovations in adapting jazz standards and jazz –influenced popular works to the solo classical guitar"* (DMA, University of Arizona, 2009), interview by Guilherme Caldeira Loss Vincens

¹⁰ DYENS, Roland: *A meeting with Roland Dyens - Interview and performances*, In: YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=OroNDq5IpbM>

4. Kytarové techniky a jejich zápis

V Dyensovo hudbě se často můžeme setkat s hojným využitím různých kytarových technik. Ty však nepoužívá pouze samoučelně, aby předvedl co je na kytaru možné zahrát, ale především se snaží o maximální využití potenciálu nástroje k co nejpřesnějšímu vyjádření myšlenky skladby.

Spousta jeho skladeb zní jako improvizace nebo alespoň začátky skladeb, kterými hlavní myšlenku skladby připravuje. Pokud ale nahlédneme do některé z jeho publikací, všimneme si, že každý detail zaznamenává s extrémní přesností. Některé muzikanty, kteří se věnují převážně jazzové nebo populární hudbě, by tento způsob zápisu asi mohl velmi překvapit, protože tuto hudbu vidíme spíše zaznamenanou jen jako melodii s akordickými značkami. To dává muzikantům prostor na své hudební vyjádření a možnost improvizace. Ale i v moderních skladbách pro klasickou kytaru se můžeme setkat s místy, které skladatel přenechává interpretům k dotvoření nebo jako prostor k improvizaci, jako je tomu například v *Jazz Sonatě* Dušana Bogdanoviče. U Dyense je improvizace také důležitým elementem, ale co se týká psaní skladeb nebo jejich aranžování, snaží se vždy o co nejpřesnější zápis, aby pomohl interpretům svých skladeb k co nejautentičtějšímu provedení. U úprav jazzových standardů najdeme s takovouto přesností vypsána i sóla.

Jeden z nejcharakterističtějších aspektů jeho tvorby je práce s barvou zvuku. V jednom rozhovoru uvádí, že v tomto ohledu na něj měl nejspíš vliv jeho otec, který byl malíř.¹¹ V předmluvě publikací nebo přímo v notovém zápise vždy najdeme podrobné instrukce jakým způsobem konkrétní zvuky zahrát. Nebývá zvykem aby skladatelé zaznamenávali i takové detaily jako je rozlišení hry s nehtem a bez nehtu. V notovém zápise najdeme tyto techniky označené jako *Unghia* - pro hru s nehtem a *Pulpe (flesch)* pro hru bříškem palce, kterou často používá pro umocnění kulatého tónu, který je podobný třeba zvuku kontrabasů. To je například v jazzové hudbě (ale i klasické!) velmi důležité, aby rozlišil linky všech nástrojů a hudba byla srozumitelná. Dále uvádí kdy je vhodné použít hru dopadem (*apoyando*) a bez dopadu (*tirando*) nebo jaký barevný rejstřík v dané části použít (*sul tasto*, *sul ponticello*).

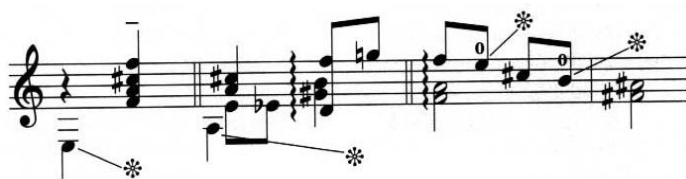
---

¹¹ Tamtéž

Další prvek, který se v jeho skladbách často objevuje, jsou různé perkusivní techniky, kterými podporuje rytmickou složku skladeb a nebo jimi napodobuje bicí nástroje. V některých skladbách jako je například *Night in Tunisia* nebo *Berimbau*, využil tyto techniky v skoro průběhu celé skladby. Není tedy divu, že zrovna například skladba *Berimbau* nebyla vydaná jako notová publikace, protože po shlédnutí některých záznamů koncertů, kde Roland Dyens tuto skladbu hraje, každý pochopí, že by ani nebylo možné všechny použité techniky graficky zaznamenat.¹² Dalším důvodem je také fakt, že Dyens hrál většinu svých skladeb pokaždé jinak.

V jeho skladbách se můžeme setkat se spoustou dalších efektů. Používá třeba hraní za kobylkou, poklepy pravé a levé ruky na různé části kytary nebo tremolo hrané jedním prstem - *dedillo*, a mnoho dalších jiných technik. Často také v některých částech skladby odkazuje na nějaký specifický hráčský styl známých kytaristů, jejichž jména uvádí přímo v zápise (*alla Wes Montgomery, alla Django*) nebo zmiňuje styly (*alla barocca, with jazz feeling*) v jakém duchu má být daný úsek zahrán a tím pomáhá interpretům dosáhnout ještě více autentického zvuku. Velký důraz také kladl na správné tlumení strun, které nemají přeznívat do jiných harmonií (příklad č.1) a také často upozorňoval na to, aby se interpreti vyvarovali nebo alespoň omezili nepříjemné zvuky při výměně poloh v levé ruce (příklad č.2).

Příklad č.1¹³

Příklad č.2¹⁴

Legendu s notovým zápisem dalších technik, které Dyens ve svých skladbách použil, najdeme v příloze č. 1.

¹² DYENS, Roland: *Roland Dyens - Berimbau by Baden Powell (arrangement by Roland Dyens)* In: *YouTube* [online]. 24. 12. 2009 [cit. 12.3.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3RrcXqOZ20k>

¹³ DYENS, Roland: *Night and Day*, USA: Guitar Solo Publications (GSP), (1992)

¹⁴ Tamtéž

5. Inspirace a tvorba

Často bývá Roland Dyens označován za kytaristu, který má ruce klasického kytaristy, ale mysl jazzového hudebníka. O tom také vypovídá pestrá paleta stylů, které se v jeho tvorbě objevují. Svět klasické kytary obohatil o skladby a úpravy, které jsou inspirované z velké části brazilskou hudbou, jazzem, francouzskou hudbou a dalšími styly. Výstižně svůj postoj vyjádřil v rozhovoru pro časopis *Classical Guitar* v roce 1995: „*Mým domovem a rodinou je klasická kytara, ale rád cestuji různými styly. Stejně jako mám rád cestování, se ale také rád vracím domů. To je také důvod proč na své koncerty vždy zařazuji i skladby klasických autorů [...] Kdybych byl jazzový kytarista pořídím si Stratocaster nebo Les Paul. Ale já nejsem jazzman! Jsem klasický kytarista – a zvědavý!*“¹⁵

V této části bych ráda představila několik stěžejních skladeb, jejich rozdělení podle stylů, které se v Dyensově tvorbě objevují a trochu nastínila historický vývoj těchto stylů a forem, což si myslím, že je pro interprety při studování skladeb velmi důležité.

5.1. Brazilská hudba

Jestli je nějaký styl, který Dyense ovlivnil ze všech nejvíce, tak je to právě brazilská hudba. Někdy o sobě s humorem říká, že své kořeny cítí více v Brazílii, než ve Francii nebo v Tunisku odkud pochází.¹⁶ Toto nadšení u něj začalo už když byl malý chlapec. Zásadní vliv na něho mělo shlédnutí filmu *Black Orpheus*.¹⁷ Ještě za studií u Alberta Ponceho se začal zajímat o brazilskou populární hudbu - *Música popular brasileira* a snažil se podle sluchu hrát skladby Baden Powella a dalších muzikantů, které znal z nahrávek. Osvojoval si techniky a hudební prvky, které jsou pro brazilskou hudbu typické a později se vydal na svou první

---

¹⁵ COOPER, Collin: *The sound and the silence - interview with Roland Dyens*, *Classical Guitar* 1995, [online], [cit. 5.3.2021] Dostupné z: http://www.hanvota.com/nhac/guitar/interviews/Roland_Dyens.pdf

¹⁶ GHA, *Anyway - Roland Dyens* [DVD]. 2008

¹⁷ Tento film natočil francouzský režisér Marcel Camus, který byl obdivovatelem brazilské kultury. Film byl natočen v roce 1959 a získal několik ocenění: Oscara za nejlepší cizojazyčný film, Zlatou palmu v Cannes a Zlatý glóbus. Hudbu pro tento film napsal Antonio Carlos Jobim – *Felicidade* a Luiz Bonfá - *Manhã de Carnaval*. Tímto filmem bylo ovlivněno mnoho dalších umělců nejen z oblasti hudby.

cestu do Brazílie. Aby si tuto cestu mohl dovolit, dělal koncerty po Paříži a jedno z těchto vystoupení se pro něj stalo obzvláště důležitým. Po odehrání tohoto koncertu, na kterém zněla převážně brazilská hudba, za ním přišel asi padesátiletý muž, který byl přesvědčen, že Dyens je brazilský hudebník a okamžitě chtěl vědět z jaké části Rio de Janeira pochází. Jmenoval se Wilson Reis Neto a byl jedním z architektů, kteří pomohli Oscarovi Niemeyerovi¹⁸ vybudovat brazilské hlavní město Brasília. Wilson Reis Neto se pro něj stal důležitým přítelem, který mu pomohl uskutečnit jeho „brazilský sen“. Dokonce ho při své první cestě do Brazílie ubytoval ve svém domě v Rio de Janeiru.¹⁹

Podobné „náhodné“ setkání Dyens zažil i při první návštěvě Brazílie. Jeho první kroky ihned po příjezdu z Paříže do Rio de Janeira vedly přímo do *Musea Villa-Lobos*. Zamířil tam v pozdních hodinách ještě se zavazadly v ruce rovnou z letiště. Před vchodem zahlédl starou ženu jak zavírá dveře muzea a chystá se k odchodu. Neváhal a rychle běžel směrem k ní zeptat se, zda mu dovolí, na chvíli se do muzea podívat, protože hlavním cílem jeho cesty bylo navštívit právě toto místo. Žena mu vstup do muzea odepřela, protože již bylo po zavírací době. Se sebevědomým dvacetiletého mladíka se ji Roland Dyens zeptal: „Víte vy vůbec, kdo Villa-Lobos byl?“ ona řekla: „Ano, jsem jeho žena, jsem Mindinha Villa-Lobos.“ Poté, co slyšel její odpověď ji okamžitě objal a časem se z nich stali dobří přátelé. Dokonce mu prý později poslala noty s etudami Villa-Lobose s krásným věnováním: „*Rolandu Dyensovi, tomu, který tak dobře chápe dílo Villa-Lobose.*“²⁰

Hommage á Villa-Lobos

Heitor Villa-Lobos (1887-1959) je právem považován za nejvýznamnějšího brazilského skladatele 20. století a rozhodně měl na tvorbu Rolanda Dyense zásadní vliv. Jeho 12 etud pro kytaru Dyens považuje za přelomový bod ve vývoji moderního pojetí klasické kytary.²¹ Mezi další Villa-Lobosovy nejznámější skladby patří například jeho 5 preludií pro kytaru, koncert pro kytaru a orchestr,

---

¹⁸ Oscar Niemeyer - architekt, který je považován za zakladatele moderní brazilské architektury

¹⁹ DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*

²⁰ Tamtéž

²¹ DYENS, Roland: *A meeting with Roland Dyens - Interview and performances*, In: *YouTube*

Suite popular brasileira nebo *Bachianas Brasileiras*. V těchto a mnoha dalších je jasně znatelná inspirace brazilskou lidovou hudbou.

Jak již z názvu vyplývá, Dyens složil tuto skladbu jako poctu právě tomuto skladateli. Obsahuje čtyři části: *Climazonie*, *Danse Caractérielle et Bachianinha*, *Andantinostalgie* a *Tuhů*.

Název první části vznikl sloučením slov *Clima(t)+(Ama)zonie* a charakterem skladby má představovat prostředí amazonského pralesa. Je zde použito několik efektů, které mají tento záměr splnit. Jedním z nich je například hraní opakovaných tónů stejné výšky, které jsou hrány na více strunách a v průběhu skladby jsou prokládány různými akcenty. Zajímavý je také zápis této části, kde rozlišuje prázdné struny a tóny hrané levou rukou nejen prstokladem, ale i druhem not.

Příklad č.3²²: Hommage á Villa-Lobos - Climazonie (Takt č. 5-6)

Druhá část - *Danse Caractérielle et Bachianinha* je složena ze dvou částí, z nichž první se opakuje (ABA). Na úplném začátku této části je předepsané *Tempo di baião*, což je tradiční brazilský tanec, o kterém bude zmínka na dalších stránkách. Začátek je tedy spíše rytmický a později ho vystřídá kontrastní část - *Bachianinha*, kde Dyens odkazuje na slavnou árii z *Bachianas Brasileiras* No.5.²³ Není zde přímo citovaná, ale určitou podobnost najít můžeme. Melodie ve vrchním hlase s doprovodem v šestnáctinových hodnotách ji připomíná. Tuto árii Roland Dyens také upravil pro sólovou kytaru a dokonce i pro kytarové kvinteto.

---

²² DYENS, Roland: *Hommage a Villa-Lobos*, France: Editions Henry Lemoine (1987), ISBN-13 : 979-0230948852

²³ Tato skladba je také velmi známá v podání brazilského kytaristy Laurindo Almeidy, který ji nahrál společně se zpěvačkou Salli Terri na album s názvem *Duets with the spanish guitar*. Samotný Heitor Villa-Lobos označil tuto nahrávku za nejlepší provedenou verzi.

Příklad č.4²⁴: Árie z *Bachianas Brasileiras* No.5 v úpravě Rolanda Dyense pro sólovou kytaru (takt č.3-4)

Příklad č.5²⁵: Hommage á Villa-Lobos: *Danse Caractérielle et Bachianinha* (takt č.35-38)

Téma třetí části – *Andantinostalgie* je tvořeno melodií na lehkých dobách, která je doprovázená opět šestnáctinovými hodnotami v base. V průběhu této části s tímto tématem různě pracuje a obměňuje ho.

Poslední část Dyens nazval *Tuhũ*, což je přezdívka, kterou dostal Hector Villa-Lobos od své babičky, kvůli svým černým hustým vlasům, které vypadaly jako plamínek. (*Tuhũ* je údajně hinduistický výraz pro plamen).²⁶ Toto označení také trefně sedí na charakter této části, ve které zpracovává materiál z první části *Climazonie* a je plná různých efektů a technik, které umocňují její rytmickou složku.

²⁴ DYENS, Roland: *Aria by Heitor Villa-Lobos*, France: Editions Henry Lemoine (1994), ISBN-13 : 979-0230953573

²⁵ DYENS, Roland: *Hommage a Villa-Lobos*, France: Editions Henry Lemoine (1987)

²⁶ DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*

Pixinguinha

Alfredo da Rocha Viana Filho (1897-1973) alias Pixinguinha byl skladatel, saxofonista a flétnista, který zásadně ovlivnil populární brazilskou hudbu. Roland Dyens vydal v roce 2009 úpravy jeho skladeb (*Music of a Brazilian master Pixinguinha*) a také je natočil na CD s názvem *Naquele tempo*. Mezi jeho nejznámější skladby patří například *Lamentos* nebo *Carinhoso*, které v Dyensových úpravách můžeme také najít. Pixinguinha se stal ikonou brazilské hudby a byl inspirací pro další muzikanty zvučných jmen, jako byli například Antonio Carlo Jobim (1927-1994) nebo Radamés Gnattali (1906-1988).

Jeho velký přínos spočívá především v popularizaci brazilského stylu - *choró*. Někdy bývá také nazýván „otcem choró“. Tato forma má své kořeny hluboko v historii brazilské hudby, které jdou ruku v ruce se společenským vývojem této země. Mezi vůbec první hudební formy, které v Brazílii vznikaly díky africkým přistěhovalcům přiváženým jako otrokářská pracovní síla, patří *lundu*. Jsou to písně, které byly součástí různých náboženských rituálů (*Candomblé*) a společné zábavy. Další formou, která společně s *lundu* vedla k rozvoji brazilské hudby byla *modinha*, což byla hudba spojovaná s vyšší společenskou třídou. Zatímco neshody mezi společenskými vrstvami nabíraly na síle, vztah mezi amatérskými a profesionálními muzikanty byl dobrý a pro hudbu přínosný. Díky neprofesionálním muzikantům, kteří kombinovali všechny možné styly evropských a afrických kultur (polka, habanera, valčík, mazurka, lundu, modinha a další), vznikaly nové formy jako je již zmíněné *choró* nebo *maxixe* (tango-brasilero). To bylo velkou inspirací pro známé skladatele jakým byl právě Pixinguinha, Anacleto de Medeiros (1866-1907), Ernesto Nazareth, nebo skladatelka Chiquinha Gonzaga (1847-1935), kteří pomohli svou tvorbou tyto žánry prosadit. Tím se tato hudba stala přijatelnější i pro vyšší společenskou třídu a postupně byla čím dál tím více oblíbená. Mezi kytaristy to byl například João Pernambuco (1883-1947), který byl členem Pixinguinho kapely *Oito Batutas* a byl proslulý svojí výjimečnou kytarovou hrou, kterou ovlivnil další generaci kytaristů, mezi které patřil například Dilermando Reis (1916-1977) nebo Anibal Augusto Sardinha zvaný Garoto (1915-1955)²⁷. Pro klasické kytaristy jsou tyto

---

²⁷ Skladby Augusta Sardinhy (Garoto) nahrál a přepsal brazilský kytarista a skladatel Paulo Bellinati - *The Guitar Works Of Garoto Volume 1 and 2*

formy známé především ze skladeb Augustina Barriose nebo Heitora Villa-Lobose.²⁸

Název choró v překladu znamená pláč, ale typické pro tento styl je spíše rychlejší tempo a veselejší charakter, který je umocněn synkopickými rytmy a kontrapunktem zvaným *baixaria*, což je improvizovaná basová linka, která doplňuje melodii a hraje se většinou na vícestrunnou kytaru.²⁹ V současnosti můžeme tuto techniku a nástroj vidět například u brazilského kytarového mága Yamandu Costy (1980).

Trois Saudades

Tato první Dyensova publikace, která měla být původně psaná pro začínající kytaristy, patří mezi jeho nejhranější skladby. Od začátečníků tuto skladbu ale nejspíše neuslyšíme, protože je technicky i hudebně určena pokročilejším interpretům. Slovo *Saudade* nelze doslovně přeložit, ale jeho význam má vyjadřovat určitý pocit melancholie, lítosti, stesku po milované osobě nebo domově. Často bývá námětem portugalského hudebního stylu *fado*, ale také jej použil například skladatel Darius Milhaud (1892-1974) v jeho *Saudades de brasil pro klavír* a nebo pro kytaristy známý Augustin Barrios Mangoré (1885-1944), jehož *Choro de Saudade* a *Preludio Saudade* patří mezi jeho nejznámější skladby.

30

Saudade No.1 věnoval svému profesorovi (Alberto Ponce). Hlavním prvkem této skladby je inspirace brazilským tancem *Baião*. Tento tanec pochází ze severovýchodní části Brazílie a proslavil ho především zpěvák a akordeonista Luiz Gonzaga (1912-1989), který je označován za „krále Baião“. Akordeon, triangl a zabumba³¹ jsou typickými nástroji, které se v tomto stylu objevují.³²

---

²⁸ SWANSON, Brent Lee: *Marco Pereira: Brazilian Guitar Virtuoso*, University of Florida 2004, [online], [cit. 4.3.2021] Dostupné z: http://etd.fcla.edu/UF/UFE0007016/swanson_b.pdf

²⁹ Tamtéž

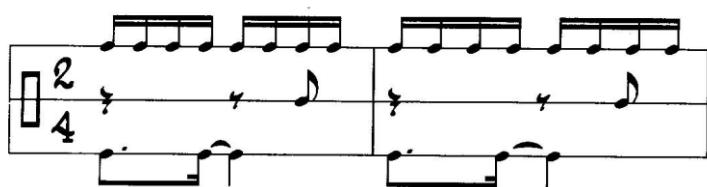
³⁰ DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*

³¹ Zabumba je druh basového bubnu používaného v brazilské hudbě. Hraje se na něj oběma rukama vestoje.

³² FARIA, Nelson, Cliff CORMAN: *Inside the Brazilian Rhythm Section*, Sher Music (2005), ISBN-10 : 188321713X, s.68

V následujícím příkladě č.6 je znázorněn charakteristický, synkopický rytmus pro tento tanec, který bývá většinou v 2/4 nebo 2/2 taktu:

Příklad č.6³³: Baião

Na dalším příkladě č.7 je uvedeno jak je tento rytmus zastoupen v *Saudade No.1* (takt č.8):

Příklad č.7³⁴

Saudade No.2 věnoval ženě Hectora Villa-Lobose, již zmíněné Armindě Villa-Lobos. Pod názvem této skladby je napsáno, že se jedná o *chorinho*, což je lidové označení pro *choro*, o kterém bylo už napsáno. Pro tento styl je také typická rondová forma, která je zde také použita.

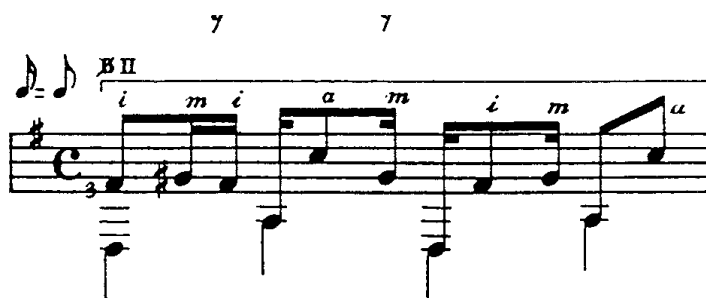
Saudade No.3 je ze všech tří asi nejčastěji hraná. Skládá se ze tří částí: *Rituel*, *Danse a Fête et Final*. První část *Rituel* má spíše improvizální charakter a je plná různých efektů a speciálních kytarových technik. Podtitul této skladby odkazuje na každoroční náboženskou oslavu *Festa do Senhor do Bonfim*, která se každoročně v Brazílii koná. Odtud název *Rituel*. V podtitulu skladby je také uveden název státu Bahia, odkud pochází tanec *Baião*, jehož rytmus je v druhé části - *Danse* opět zastoupen stejně jako v *Saudade No.1*. Poslední část *Fête et Final* je zajímavá tím, že v ní Dyens použil rytmus dalšího brazilského tance, který je velmi podobný rytmu samby a nazývá se *Chula*.³⁵

³³ Tamtéž

³⁴ DYENS, Roland: *Saudade Nr.1*; France: Hamelle (2006)

³⁵ DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*

Příklad č.8³⁶: Saudade No.3 *Fête et Final* (takt.č.7) – Chula

Mezi další Dyensovy skladby ovlivněné brazilskou hudbou patří již zmíněná úprava skladby *Berimbau*³⁷ od Badena Powella (1937-2000), která sice nebyla publikovaná, ale patří mezi jeho nejzajímavější aranže. Často hraná skladba je také úprava skladby *Felicidade*, která je ústřední melodií filmu *Black Orpheus*. Jejím autorem je Antônio Carlos Jobim (Tom Jobim), který se v padesátých letech podílel společně se zpěvákem a kytaristou João Gilbertem (1931-2019) na vzniku bossa novy. Text k této písni napsal známý brazilský básník Vinicius de Moraes (1913-1980).

5.2. Jazzová hudba

Dalším žánrem, který je v Dyensově tvorbě silně zastoupen je jazz. Tento styl vznikl podobně jako brazilská hudba syntézou různých stylů a to především afroamerické a evropské hudby. Za kolébku jazzu je považováno město New Orleans, USA, kde se jazz na přelomu 19. a 20. století začal formovat. V průběhu let získával spoustu různých podob a vznikaly různé „podžánry“ jako například *be-bop*, *hard-bop*, *cool jazz*, *gypsy jazz*, *dixieland*, *swing*, *jazz fusion*, *soul-jazz*, *latin jazz*, *free jazz* a další.

Jazz je tedy díky své pestrosti stylů těžké přesně definovat, ale všichni jazzmani, kteří tomuto stylu propadli, se shodnou na názoru, že jazz je životní cesta, druh myšlení a určitý způsob sebevyjádření. Hlavním elementem této hudby je improvizace, která umožňuje muzikantům předvést své dovednosti, kreativitu a interakci s ostatními hráči. Improvizovaná sóla začínají po zahrání tématu, kterým se také většinou skladba ukončuje. Témata jsou z velké části melodie známých písní, které se postupem času staly jazzovými standardy.

³⁶ DYENS, Roland: *Saudade Nr.1*; France: Hamelle (2006)

³⁷ *Berimbau* je brazilský strunný nástroj, který se používá při náboženských obřadech (*Candomblé*) a nebo jako doprovod při sestavách brazilského bojového umění – *Capoeira*

Roland Dyens byl muzikant, který byl tomuto žánru velmi otevřený a klíčové slovo, které pro něj představoval jazz bylo *flexibilita*. Tvrdil, že není problém hrát jazz na klasickou kytaru, ale hrát jazz na klasickou kytaru klasickou technikou. Právě *flexibilita* bylo to ono, co mu u klasických kytaristů chybělo a považoval tuto dovednost za důležitou výbavu každého hudebníka.³⁸ Vztah k tomuto žánru projevil nejen svým přístupem k hudbě obecně, ale také svými úpravami jazzových standardů, které daly kytarové literatuře nový rozměr. Nebývá samozřejmostí aby byl jazz a populární hudba aranžovány pro klasickou kytaru v takové preciznosti a s maximálním využitím potenciálu klasické kytary jako to dokázal právě Dyens.

Tyto úpravy nahrál na CD s názvem *Night and Day – Visite au Jazz* (GHA Records, 2003) a o dva roky později tyto aranže vydalo pod stejným názvem nakladatelství *Guitar Solo Publications* (San Francisco – USA). Jazzové skladby můžeme také najít na CD *Nuages* (1999, GHA Records). Většina skladeb z tohoto CD jsou v publikaci *Mes Arrangements a l'Amiable*, vydanou v roce 2001 nakladatelstvím *Henry Lemoine*.

Nuages

Autorem této skladby je známý kytarista Jean „Django“ Reinhardt (1910-1953), který byl proslulý svojí unikátní hrou bez prsteníčku a malíčku na levé ruce, o které přišel během nešťastné nehody při požáru své maringotky. Byl jedním z prvních evropských kytaristů, který prorazil i mimo Evropu. Jeho styl hraní znamenal revoluci v dosavadním postavení kytary v jazzové hudbě. Doposud byla kytara chápána spíše jako doprovodný rytmický nástroj, který v jazzových uskupeních vystřídal banjo a až s příchodem kytaristů jako byl právě Django Reinhardt a nebo jeden z prvních propagátorů elektrické kytary Charlie Christian (1916-1942), dostala kytara prostor i pro sóla. Jednohlasé melodie hrané plektrem se podobaly melodiím, které hráli dechové nástroje a věčný problém kytary s nedostatečnou hlasitostí a délkou tónu se později řešil různými zesilovači a efekty.³⁹

Společně s houslistou Stéphane Grappellim (1908-1997) a dalšími muzikanty založil v roce 1934 kapelu *Quintette de Hot Club de France* a těšil se stále větší

---

³⁸ GHA, *Anyway - Roland Dyens* [DVD]. 2008

³⁹ SPILKA, Vilém: *Kytara a jazz 1* [online], [cit. 4.3.2021] Dostupné z <http://www.ceska-kytara.cz/serialy/kytara-a-jazz-1>

popularitě. Dokonce se s ním setkal Andrés Segovia, který jeho hru velmi obdivoval. Jednou po koncertě za ním přišel a zeptal se ho: „Kde mohu dostat noty se skladbami, které jste hrál na koncertě?“ Django Reinhardt odpověděl: „Nikde, právě jsem to složil“.⁴⁰

Nuages se stala jednou z Reinhardtových nejpopulárnějších písní. Během války, kdy byla zakázána „La Marseillaise“, byla tato melodie přijata mnoha lidmi jako alternativní národní hymna.⁴¹ Mezi jeho další skladby, které se časem staly běžně hranými standardy patří *Minor swing*, *Djangology*, *Tears*, *Daphne*, *Belleville* nebo *Swing 42*.

V typickém uskupení gypsy-jazzových kapel bývají kromě kontrabasů dvě kytary z nichž jedna hraje rytmický doprovod a druhá melodické linky. Doprovodná kytara často hraje typický doprovod pro gypsy-swing známý jako „Le pompe“ (Ve 4/4 taktu úder na každou dobu a s akcentem na druhou a čtvrtou dobu), který dodává doprovodu perkusivnější charakter a swingový puls.⁴² Dyensovi se podařilo obě tyto složky spojit dohromady tak dobře, že má posluchač pocit, že slyší celou kapelu. Oproti verzím zápisu, kterou známe z „realbooků“ můžeme vidět, že Dyens použil 12/8 takt, kdežto běžně bývá tato skladba zapsaná v 4/4 taktu.

Příklad č.9: ⁴³ Django Reinhardt/arr. Roland Dyens- *Nuages* (takt 1-5)

The image shows a musical score for the piece "Nuages". It consists of two staves of music. The first staff is the melody, starting with a first ending bracket labeled "1". The second staff is the accompaniment, featuring various chords and dynamics. The tempo is marked "Con poco nostalgia" and the dynamics range from "pp" to "mp". The score includes various musical notations such as notes, rests, and chord symbols.

⁴⁰ ZVONÍČEK Petr: *Jazzissimo: Django Reinhardt – zrod legendy!* (1/2) 5. prosinec 2013 [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/jazzissimo-django-reinhardt-zrod-legendy-12-5009766>

⁴¹ KUVU: „*Nuages*“ | *Stories of Standards* [online], [cit. 27.2.2021] Dostupné z: <https://www.kuvo.org/nuages-stories-of-standards/>

⁴² HOTER, Yaakov: *Gypsy Jazz Guitar Rhythm & Chord Progressions*[online] [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzguitar.be/blog/gypsy-jazz-chords/>

⁴³ DYENS, Roland: *Mes Arrangements a l'Amiable- Nuges*, France: Editions Henry Lemoine (2001), ISBN-13 : 979-0230972475

Night in Tunisia

Tuto skladbu napsal legendární jazzový trumpetista John „Dizzy“ Gillespie (1917-1993), který svou virtuózní hrou a novátorským přístupem ovlivnil řadu muzikantů. Jeho mohutné nafouknuté tváře při hře a ohnutá trubka pod úhlem 45 stupňů k němu neodmyslitelně patří. Byl jedním z muzikantů, který se podílel na utváření tehdy nového revolučního stylu – „Bebop“. Tento styl vznikl ve čtyřicátých letech dvacátého století jako odnož a reakce na tehdejší taneční swingovou hudbu se zpěvnými melodiemi a houpavým rytmem. Hlavním místem, kde se Bebop začal formovat byl jazzový klub *Minton's Playhouse* v neworské čtvrti Harlem. Pořádali se zde jamm-session, kterých se účastnili muzikanti jako byl saxofonista Charlie „Bird“ Parker (1920-1955), bubeníci Max Roach (1924-2007) a Kenny Clarke (1914-1985), klavírista Thelonious Monk a také Dizzy Gillespie.

Bebop se vyznačuje především virtuózními improvizovanými sóly, harmonickými postupy se zahuštěnými akordy a rychlým tempem. Pro mnohé byl tento styl oproti swingu příliš náročný na poslech a měl i řadu odpůrců. Bebop je spíše hudba k poslechu - forma umění, než hudba k tanci a zábavě a to spoustu lidí odrazovalo. Přesto se však tento styl stal oblíbeným a dál se vyvíjel.⁴⁴

Skladbu *Night in Tunisia* napsal Dizzy Gillespie v roce 1942 a patří k jeho nejznámějším a nejhranějším skladbám. Původní název této skladby je *Interlude* a až později byla přejmenována.⁴⁵ Bývá považována za „hymnu bebopu“ a obsahuje v sobě prvky afrokubánských rytmů a melodické linky s orientálním nádechem.

Roland Dyens nahrál úpravu této skladby na CD *Night and Day* a sám ji považuje za jeden z nejlepších standardů, které upravil.⁴⁶ Skladba v Dyensově provedení je výjimečná hlavně svým pestrým využitím všemožných kytarových technik, které se v ní po celou dobu objevují a napodobují různé nástroje. Například již v úvodu jsou použity rytmické perkusivní techniky, které dohromady tvoří velmi

---

⁴⁴ WARING Charles: *What Is Bebop? Deconstructing Jazz Music's Most Influential Development* [online], 13.4.2019 [cit. 20. 2.2021] Dostupné z: <https://www.udiscovermusic.com/stories/what-is-bebop-jazz/>

⁴⁵ WILSON Jeremy: *Night in Tunisia (1942)* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzstandards.com/compositions-0/nightintunisia.htm>

⁴⁶ Anyway- film

podobný rytmus známý z nahrávek s bubeníkem Maxem Roachem, který s Dizzy Gillespiem hrál. Skladba nejprve začíná jen poklepy palce a prsteníku pravé ruky na vrchní desku kytary a postupně se k ní přidává i levá ruka, která rytmus zahušťuje. Levá ruka ke konci této části dělá rytmus, který je barevně odlišený tím, že je hraný nehtem na palci levé ruky o lub kytary a napodobuje rytmus *clave*.⁴⁷ Melodicko-rytmickou linku, kterou hraje kontrabas, hraje pouze levá ruka a v pravé ruce pokračují perkuse hrané palcem a prsteníkem pravé ruky. Tuto techniku použil také na hlavní téma. V poznámkách na začátku publikace *Night and day* má uvedené instrukce jak dosáhnout konkrétních zvuků a docílit tak, aby to co hraje kytara bylo co nejvíce autentické s nástroji, které známe z obsazení bebopových kapel. Velký důraz například klade na přeznívání strun v melodiích, které mají kopírovat melodickou linku dechových nástrojů nebo odkazuje na různé druhy úhozu, které melodii v určitých částech více podtrhnou nebo naopak.

Round Midnight

Další jazzový standard, který můžeme společně s již zmíněnou skladbou *Nuages* najít v publikaci *Mes Arrangements a l'Amiable* a na CD *Nuages* je skladba *Round Midnight*, kterou napsal jeden z nejvýznamnějších jazzových hudebníků Thelonious Monk (1917-1982). Jak již bylo zmíněno na předchozích stránkách, tak i tento muzikant se podílel na vzniku bebopu. Jeho styl se od ostatních ale poněkud trochu odlišoval. Kvůli svému nezvyklému způsobu hry, který působil na spoustu lidí amatérsky, byl zpočátku vnímán jako podřadný hudebník. Často používal různé disonantní souzvuky, měl zvláštní techniku a specifický perkusivní úhoz, který prokládal neočekávanými pauzami. Byl známý také svým výstředním způsobem chování a vystupování na pódiu. Během koncertu se občas jen tak zvedl od klavíru a začal tancovat no sóla ostatních muzikantů nebo byl často k vidění v různých výstředních oblecích a doplňcích. Přesto se uznání dočkal už během svého života a byl vzorem pro spoustu muzikantů. Jeho další jazzové standardy *Straight No Chaser*, *Bemsha Swing*, *52nd Street Theme* nebo *Blue Monk* patří k velmi často hraným skladbám.⁴⁸

---

⁴⁷ Clave – rytmus často používaný v afrokubánské hudbě

⁴⁸ Blue Note Records: *Thelonious Monk - Biography* [online], [cit. 22.2.2021] Dostupné z: <https://www.bluenote.com/artist/thelonious-monk/>

Skladba *Round Midnight* je nejznámější jazzová balada, kterou Thelonious Monk napsal a stala se nejčastěji nahrávaným jazzovým standardem. Údajně ji složil již ve svých osmnácti letech a poprvé ji v roce 1944 nahrál Cootie Williams (1911-1985) se svým orchestrem, který se také podílel na drobných úpravách této skladby. První takty introdukce, které známe z nahrávek, vytvořil Dizzy Gillespie a později se staly pevnou součástí skladby.⁴⁹ Podobnou můžeme také najít v Dyensově úpravě označenou taktovým označením X/4, čímž jasně dává najevo improvizální charakter této části. Co jistě stojí za povšimnutí je, že Dyens zanechal originální tóninu skladby. Originálních tónin se většinou drží u většiny úprav, myslím ale, že velmi „nekytarovou“ tóninu es moll by většina kytaristů vyřešila transpozicí do tóniny e moll. Použil k tomu skordaturu s podladěním basové struny „E“ na tón „Es“. V této úpravě se mu neobyčejně dobře podařilo vyjádřit Monkův hráčský a improvizální styl, který prostupuje každou notou Dyensova zápisu, který je mnohdy komplikovaný, ale do nejmenšího detailu přesný.

Mezi další jazzové standardy, které Roland Dyens upravil patří také *All of me* (Seymour Simons), *Bluesette* (Jean „Toots“ Thielemans), *Night and Day* (Cole Porter), *Misty* (Eroll Garner), *All the Things You Are* (Oscar Hammerstein II), *Over the Rainbow* (Harold Arlen), *Take the a Train* (Billy Strayhorn), *I love Paris* (Cole Porter), *My Funny Valentine* (Richard Rodger/Lorenz Hart) a další.

5.3. Francouzský chanson

Roland Dyens nahrál dvě CD s úpravami 26 francouzských písní - *Chansons françaises Volume 1,2* a pod stejným názvem byly také vydány dvě notové publikace, kde všechny tyto skladby můžeme najít. Dyensovým záměrem bylo touto tvorbou navázat na skladatele Miguela Llobeta (1878-1938). Vytvořit svými chansony paralelu k jeho úpravám katalánských lidových písní - „*Canciones populares Catalanas*“, z nichž mezi nejznámější a často hrané patří například písně *El noi de la mare* a *El testament d'Amelia*.⁵⁰

---

⁴⁹ WILSON Jeremy: *Round Midnight (1944)* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzstandards.com/compositions-0/roundmidnight.htm>

⁵⁰ GHA, *Anyway - Roland Dyens* [DVD]. 2008

Historie francouzských písní - chansonu sahá až do období pozdního středověku a počínající renesance, kdy hlavními protagonisty francouzských milostných písní byli potulní truvéři a trubadúři. V renesanci tvořil chanson protiklad k chrámové formě moteta, jejichž obsah tvořily převážně duchovní texty, zatímco chansony byly světského charakteru. Mezi nejvýznamnější autory chansonů této doby patřil například básník a skladatel Guillaume de Machaut (1300–1377), který působil na dvoře krále Jana Lucemburského (1296–1346). Později to byli Johannes Ockeghem (1410-1497) a nebo Josquin Desprez (1440-1521).

Chanson podobný tomu jak ho známe dnes vznikal v devatenáctém století v prostředí francouzských kabaretů – nejznámější jsou *Le Chat Noir* a *Moulin Rouge* v pařížské čtvrti Montmarte. Později začátkem dvacátého století byl ovlivněn jazzem a swingovou hudbou. Hlavními tvářemi chansonu tak ve třicátých letech byli Charles Trenet (1913-2001), Tino Rossi (1907-1983), zpěvačka Mireille (1906-1996) a samozřejmě světoznámá šansoniérka Édith Piaf (1915-1963). Texty písní si většinou autoři vybírali z děl renomovaných básníků a spisovatelů jakým byl třeba Charles Baudelaire (1821-1867), Jacques Prévert (1900-1977) nebo Paul Verlaine (1844-1896) a to už se dostáváme k autorům, jejichž skladby se objevují i v úpravách Rolanda Dyense.⁵¹

Byl to například Jacques Brel (1929-1978), francouzská písničkářka Barbara (1930-1997), Charles Aznavour (1924-2018) a hlavně Georges Brassens (1931-1981), jehož písně inspirovaly Rolanda Dyense k napsání *Variations sur cinq thèmes de Georges Brassens* pro kytaru a smyčcové kvarteto, které můžeme najít na stejnojmenném CD *Homage á Georges Brassens*. Od Georgese Brassense upravil Dyens ještě dvě písně pro sólovou kytaru: *Brave Margot* a *La ballades des Dames du Temps Jadis*.

5.4. Klasická hudba

Na předchozích stranách již bylo řečeno, že klasická hudba byla pro Dyense hlavním těžištěm, ze kterého vycházel. To logicky vyplývá z toho, že se mu dostávalo převážně klasického vzdělání a povědomí o jiných žánrech prohluboval mimo studium. Najdeme u něj jak úpravy klasických kytarových autorů pro

---

⁵¹ Wikipedie, *Chanson Francaise* [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, [cit. 22.2.2021] Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Chanson_fran%C3%A7aise

různá komorní uskupení, tak i sólové úpravy skladeb autorů, kteří komponovali pro jiné nástroje.

V publikaci *Mes Arrangements a l'Amiable*, která je směsí různých stylů od jazzu přes tango až po klasickou hudbu, jsou rovnou dvě úpravy skladeb Fryderyka Chopina (1810-1849). Jednou z nich je *Mazurka Op.68 No.4*, která je také poslední Chopinovou skladbou a *Deux Valses Op.69 No.1,2*, které napsal Chopin již v mládí, ale vydány byly až po jeho smrti. V obou těchto úpravách se můžeme opět setkat s netradiční skordaturou a s častým využitím flažoletů, díky kterým se vyhnul obtížným hmatům, které mohou na poslech působit těžkopádně, zatímco flažolety dodávají skladbám určitou lehkost.

Mezi další známé a často hrané úpravy patří *Gnossienne No.1* od francouzského skladatele Erica Satieho (1866-1925), kde oproti originálu, který je v tónině f moll použil tóninu e moll, čímž samozřejmě díky prázdným strunám lépe dosáhl zvuku, který je podobný zvuku klavíru využívající k prodloužení tónu pedál.

Další zajímavý počín je úprava sedmi etud Fernanda Sora pro kytaru a smyčcové kvarteto a *Rossiniana No.1* rovněž se smyčcovým kvartetem. Pro sólovou kytaru také zaranžoval skladbu *Pavana za mrtvou infantku* od Maurice Ravela (1875-1937) a pro kytarový ansámbl ještě upravil jeho slavné *Bolero*.

5.5. Komorní hudba

Nejznámější Dyensovo dílo pro sólovou kytaru a smyčcový orchestr je bezpochyby *Concerto Métis (Hommage à Ida Presti)*, které patří k jeho nejstěžejnějším skladbám. Napsal také skladbu pro dvě kytary a smyčcový orchestr nazvanou *ConcertomagGIO*, kde v každé větě použil charakteristické prvky skladatelů, po kterých jsou pojmenované jednotlivé věty. (I.- *OmagGIO à Ravel*, II.- *OmagGIO á Sor*, III.- *OmagGIO á Piazzolla*). Ve verzi pro kytaru a smyčcový orchestr má ještě upravenou jeho nejznámější skladbu *Tango en Skaï*. Podstatnou část jeho tvorby tvoří také skladby a aranže pro kytarové soubory. V kapitole o brazilské hudbě již byla zmíněna árie z *Bachianas Brasileiras No.5* od Heitora Villa-Lobose, kterou upravil jak pro sólovou kytaru tak pro kytarové kvinteto. Zajímavý je také soubor pěti skladeb pro kytarové kvarteto (popřípadě kytarový soubor), který nese název *Hamsa*, což v arabštině

znamená „pět“ a odkazuje tím na pět prstů „ruky Fatimy“, která je po staletí považována za symbol ochrany před zlem. Arabskou hudbou je ovlivněna zejména poslední pátá část *Tunis, Tunisia*. Všechny pět částí má velmi odlišný charakter a nemají na sebe nijak důležitou návaznost, aby bylo nutné je hrát pokaždé vcelku. Inspiraci našel i v indické hudbě, kterou promítl do skladby pro sólovou kytaru s doprovodem kytarového souboru s názvem *Concerto en Si*. Mezi další skladby pro kytarové kvarteto patří *Côté Sud, Ville d'Avril*, úprava skladby *Alfonsina y el Mar* od Ariela Ramireze (i pro sólo) nebo *Rythmaginaires* pro osm kytar.

5.6. Další skladby

Velký vliv měl na Rolanda Dyense i kubánský kytarista a skladatel Leo Brouwer, jehož skladby tvoří důležitou součást moderního kytarového repertoáru. Jedna ze skladeb, která je jeho tvorbou inspirována, je skladba *L.B. Story*, jejíž název odkazuje na jméno právě Leo Brouwera a také na skladatele a dirigenta Leonarda Bernsteina (1918-1990). Zpracovává v ní hudební materiál *Etudy No.1* z Brouwerových *Études Simples* a také motivy z muzikálu *West Side Story*. Další skladba, kde tomuto skladateli vzdává hold je *Éloge de Léo Brouwer*.

Také neméně známá skladba *Triaela* je rovněž směsí různých inspiračních zdrojů. Její první část *Light motif (Takemitsu au Bresil)* je inspirována tvorbou japonského skladatele Toru Takemitsu (1930-1996) a brazilskou hudbou, druhá část *Black Horn (When Spain meets Jazz)* vychází ze stylů, které nám napovídá podtitul skladby a poslední část *Clown Down (Gismonti au cirque)* je inspirována skladbou *Palhaço* od brazilského kytaristy a klavíristy Egberta Gismontiho (1947).

Jeho skladby jsou převážně určeny pokročilejším kytaristům, ale nezapomněl ani na začátečníky a studenty, pro které napsal soubor skladeb *20 Lettres* a *Les 100 Vol.1,2*.

Nešlo by také nezmínit nejznámější skladby jako je například *Sonatina Libra (Indie, Largo, Fuoco)*, *Tango en Skai*, *Valse en Skai* nebo *Songe Capricorne*, které patří k nejčastěji hraným skladbám.

6. Závěr

Při tvorbě této práce mě velmi zaujalo jak flexibilní a všestranný umělec Roland Dyens je. S jakou přesností hudebního vyjádření zpracovává veškeré styly, které mu přijdou pod ruku a poté je prostřednictvím svého unikátního notového zápisu předává dál.

Myslím, že každý klasický kytarista, který se někdy s tvorbou Rolanda Dyense setkal, byl donucen doplnit si potřebné informace o daných stylech a žánrech, aby byl schopen interpretovat Dyensovy skladby a úpravy co nejautentičtěji. Podrobný zápis, který jeho publikace nabízí, nám mohou být určitě velmi nápomocné, ale pokud není interpret alespoň trochu seznámen s historickým kontextem a nahrávkami nejlepších hudebníků, kteří se těmto stylům věnují do hloubky, je těžké nějaké stylové autentičnosti dosáhnout. Této práci a především svému studiu vděčím za to, že jsem byla obohacena o nové poznatky například z oblasti brazilské hudby, která měla na klasickou kytaru velký vliv a dodala jejímu repertoáru určitý elán, nebo z jazzu a ostatních žánrů, se kterými se zas tak často při běžném studiu klasické kytary nesečkáme. Doufám, že některé z těchto poznatků, které jsem v této práci použila, budou prospěšné těm, kteří se o tvorbu Rolanda Dyense zajímají a budou pro ně inspirací k provádění jeho díla.

Hudební dílo a osobnost Rolanda Dyense mě během studia určitě velmi ovlivnily, a proto pro mě byly jasnou volbou pro téma mé bakalářské práce a odhodláním věnovat se interpretaci Dyensových skladeb i nadále. Je pro mě inspirací nejen svým originálním přístupem ke kytaře a hudbě obecně, ale také svým celkovým postojem, kterým jasně sděluje, že každý problém a limit nejen ve světě hudby je spíše výzvou a je třeba brát ho s nadhledem a humorem. To je myslím dobrá inspirace.

7. Použité zdroje a literatura

Literatura

BERLIOZ Hector: *Treatise on Instrumentation*, New York, Edwin F. Kalmus 1948

Notové materiály

DYENS, Roland: *Aria by Heitor Villa-Lobos*, France: Editions Henry Lemoine (1994), ISBN-13 : 979-0230953573

DYENS, Roland: *Night and Day*, USA: Guitar Solo Publications (GSP), (1992)

DYENS, Roland: *Mes Arrangements a l'Amiable*, France: Editions Henry Lemoine (2001), ISBN-13 : 979-0230972475

DYENS, Roland: *Pixinguinha: Music of the Brazilian Master*, USA: Guitar Solo Publications (GSP), (1992)

DYENS, Roland: *Hommage a Villa-Lobos*, France: Editions Henry Lemoine (1987), ISBN-13 : 979-0230948852

DYENS, Roland: *3 Saudades/Nr.1,2,3*; France: Hamelle (2006)

FARIA, Nelson, Cliff CORMAN: *Inside the Brazilian Rhythm Section*, Sher Music (2005), ISBN-10 : 188321713X

Zvukové nahrávky

DYENS, Roland: *Citron Doux* [CD] France (2001)

DYENS, Roland: *Naquele Tempo* [CD] GSP Recordings (2009)

DYENS, Roland: *Night and Day-Visite Au Jazz* [CD] GHA records (2003)

DYENS, Roland: *Nuages* [CD] Belgium, GHA records (1999)

DYENS, Roland: *Paris Guitare-26 Chansons françaises* [CD] L'empreinte Digitale (1997)

Internetové zdroje

Beavers, Sean: *Homage in the Solo Guitar Music of Roland Dyens* DMA diss., Florida State University, 2006. [cit. 22. 2.2021] Dostupné z: <https://fsu.digital.flvc.org/islandora/object/fsu:175735/datastream/PDF/view>

BIRCH, Michelle: *Jazz Mind and Classical Hands - Roland Dyens and his Style of Arranging and Performing* [online] Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/download/research.pdf> [cit. 22.2.2021]

Blue Note Records: *Thelonious Monk - Biography* [online], [cit. 22.2.2021] Dostupné z: <https://www.bluenote.com/artist/thelonious-monk/>

COOPER, Collin: *The sound and the silence - interview with Roland Dyens*, Classical Guitar 1995, [online], [cit. 5.3.2021] Dostupné z: http://www.hanvota.com/nhac/guitar/interviews/Roland_Dyens.pdf

DUARTE, Daniel: *A study of multiculturalism in 20th century guitar music and the Brazilian elements in the music of Roland Dyens*, Indiana University Jacobs School of Music 2016, [online], [cit. 22.2.2021] Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/213848209.pdf>

DYENS, Roland: *Associacion Roland Dyens in the Skaï* [online], [cit. 14.3.2021] <https://lalocomotivedesarts.com/category/actualite-de-roland-dyens/>

DYENS, Roland: *A meeting with Roland Dyens - Interview and performances*, In: YouTube [online]. 13. 4. 2019 [cit. 12.3.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=OroNDq5IpbM>

DYENS, Roland: *Roland Dyens - Berimbau by Baden Powell (arrangement by Roland Dyens)* In: YouTube [online]. 24. 12. 2009 [cit. 12.3.2021] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3RrcXqOZ20k>

DYENS, Roland: Biography [online] [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/>

GFA: *ICAC Past Winners* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.guitarfoundation.org/page/PastICACWinners>

GFA: *Commisiones Set Pieces* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.guitarfoundation.org/page/SetPieces>

HOTER, Yaakov: *Gypsy Jazz Guitar Rhythm & Chord Progressions*[online] [cit. 20.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzguitar.be/blog/gypsy-jazz-chords/>

KUVO: „Nuages” | *Stories of Standards* [online], [cit. 27.2.2021] Dostupné z: <https://www.kuvo.org/nuages-stories-of-standards/>

SPIILKA, Vilém: *Kytara a jazz 1*, 17. 11 2011, [online], [cit. 4.3.2021] Dostupné z <http://www.ceska-kytara.cz/serialy/kytara-a-jazz-1>

SWANSON, Brent Lee: *Marco Pereira: Brazilian Guitar Virtuoso*, University of Florida 2004, [online], [cit. 4.3.2021] Dostupné z: http://etd.fcla.edu/UF/UFE0007016/swanson_b.pdf

VINCENS, Guilherme Caldeira Loss: *The arrangements of Roland Dyens and Sérgio Assad: Innovations in adapting jazz standards and jazz –influenced popular works to the solo classical guitar*" (DMA, University of Arizona, 2009), [online], [cit. 23.2.2021] Dostupné z: <https://repository.arizona.edu/handle/10150/195065>

WARING Charles: *What Is Bebop? Deconstructing Jazz Music's Most Influential Development* [online], 13.4.2019 [cit. 20. 2.2021] Dostupné z:

<https://www.udiscovermusic.com/stories/what-is-bebop-jazz/>

WIKIPEDIE, *Chanson Francaise* [online]. Wikipedie: Otevřená encyklopedie, [cit. 22.2.2021] Dostupné z: https://fr.wikipedia.org/wiki/Chanson_fran%C3%A7aise

WILSON Jeremy: *Night in Tunisia (1942)* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzstandards.com/compositions-0/nightintunisia.htm>

WILSON Jeremy: *Round Midnight (1944)* [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://www.jazzstandards.com/compositions-0/roundmidnight.htm>

ZVONÍČEK Petr: *Jazzissimo: Django Reinhardt – zrod legendy! (1/2)* 5. prosinec 2013 [online], [cit. 25.2.2021] Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/jazzissimo-django-reinhardt-zrod-legendy-12-5009766>

Audiovizuální dokumenty

GHA, *Anyway - Roland Dyens* [DVD]. 2008

Přilohy

Příloha č.1:

LEXIQUE

Les techniques généralement employées par le compositeur sont répertoriées ci-dessous avec les symboles graphiques correspondants que l'on peut rencontrer dans l'une ou l'autre de ses partitions. Cette liste, bien que n'étant pas exhaustive, prend en compte certaines techniques qui ne sont pas nécessaires pour la présente partition.

p. Pouce : toujours joué en buté (sauf arpeges).

plp.
unghia
ded.

Pulpe.
Ongle.
Dedillo: aller-retour très rapide sur une ou plusieurs cordes avec l'index ou le majeur.

Appoggiatures : toujours très courtes, à exécuter sur le temps.

Observer strictement la durée de la note. Toute vibration de celle-ci doit s'interrompre précisément sous le signe indiqué. Cette opération s'effectuera avec l'ongle du pouce ou, beaucoup plus efficacement, avec toute la surface externe de ce même doigt.

(*)

Rappel ou facultatif.

Distorsion de la note.

(de l'anglais "tapping"). Jouer les notes en les percutant sur la touche avec l'index de la main droite.

Jouer les cordes au niveau de la tête de la guitare avec l'index (ou le pouce) de la main droite.

Extinction progressive du son obtenue en posant le tranchant de la main droite sur la "gouttière" du chevalet, puis en la couchant très lentement sur les six cordes.

Notes jouées à la main gauche seule.

pizz. Bartok: Prendre et soulever la corde entre pouce et index puis la relâcher sèchement en la faisant claquer *fff*.

Conserver les notes posées le plus longtemps possible afin d'offrir une résonance maximale à l'arpège ou à la suite de notes.

Portamento: Port de voix dont la 2e note est réattaquée, contrairement au simple glissando.

NB: La note de départ et la note d'arrivée sont souvent jouées avec deux doigts de la main gauche différents (cf exemple) mais peuvent également l'être sur deux cordes différentes.

Liaison facultative.

Percussion sur la table avec la main droite, la main gauche ou les deux ensemble.

Effet obtenu par la percussion du poing fermé sur les cordes au niveau de la rosace.

Note posée mais non jouée ayant pour effet de stopper la résonance de la note précédente.

EXPLANATION OF SIGNS

The techniques usually employed by the composer are listed below together with the corresponding graphic symbols used in their various scores. This list, though not exhaustive, includes some techniques that are not needed for the present score.

Should always play downstroke (*apoyando*), except for arpeggios.

Flesh.

Nail.

Rapid up and down strokes across one or more strings, using the index or middle finger.

Short *acciaccaturas*: to be played on the beat.

The duration of the note should be strictly observed, and its vibrations should come to a halt exactly under the sign shown. This can be done with the thumbnail or, more effectively, with the side of the whole thumb.

Recall or optional.

Distorted note.

Tap the strings with the right index finger.

Play the strings with the right hand index finger (or thumb) near the head of the guitar.

'Halogene' dampening: gradual dampening of the sound by placing the side of the right hand on the 'fore-edge' of the bridge and then laying it down very slowly on all six chords.

Notes played by the left hand only.

Bartok pizz.: pull the string with the thumb and index finger then release it abruptly, letting it slap *fff* against the fingerboard.

Hold down the notes for as long as possible so as to give maximum resonance to the arpeggio or sequence of notes.

Portamento: Here the slide should be audible but, unlike a glissando, the second note should be plucked with the right hand.

N.B.: the first and final notes of a portamento may be played by different fingers, or even on different strings (see ex.).

Tie ad lib.

Percussion on the sound board with the right or left hand, or both together.

Hit the strings over the soundhole with the closed fist.

Hold down the note but don't play it so as to damp the resonance of the previous note.

Vysvětlivky z publikace *Mes Arrangement l'Amiable*⁵²

⁵² DYENS, Roland: *Mes Arrangements a l'Amiable*, France: Editions Henry Lemoine (2001), ISBN-13 : 979-0230972475

NOTATION

1) Pulpe	Plp.	1) Flesh
2) Ongle	Ungh.	2) Nail
3) Aller-retour très rapide sur une ou plusieurs cordes avec l'index ou le majeur.	Dedillo	3) Rapid up-and-down strokes across one or more strings, using the index or middle finger.
4) Jouer la basse en la percutant sur la touche avec l'index de la main droite.	Tapping	4) Play the bass by tapping the string over the finger-board with the right-hand index finger.
5) Supprimer toute espèce de résonance et ce, de quelque façon que ce soit (ou presque...). Pour ce faire, utiliser certes le pouce ou toute sa surface, mais également un ou plusieurs doigts de la main gauche.	T.R.	5) Stop all resonance by any means possible (well, almost any). This can of course be done with part or all of the thumb, or by using one or more fingers of the left hand.
6) Terme Italien, fréquemment employé dans ce recueil et qui signifie "à l'aise", "en prenant son temps", "sans courir"... N.B. Sil est réel que ce terme apparaît presque toujours lors de passages techniquement difficiles, il est tout aussi vrai que la bonne musicalité dudit passage en requiert également l'application. Il ne s'agit donc nullement ici d'un "ralenti stratégique".	Còmodo	6) Italian term often found in this album, meaning "Take it easy", "Take your time", "Don't hurry"... Note: It is true that this term almost always crops up in technically difficult passages, but here it is used purely for musical reasons. It should in no way be seen here as a means of skating around the difficulty.
7) Port de voix dont la 2 ^e note est réattaquée contrairement au simple glissando. N.B. La note de départ et celle d'arrivée, souvent jouées avec deux doigts de main gauche distincts, peuvent également l'être sur deux cordes différentes.		7) Slide - the second note should be plucked again, unlike a glissando. Note: the first and last notes of the slide, often stopped with two different left-hand fingers, may also be played on different strings.
8) Note posée mais non jouée.		8) Hold the note down without playing it.
9) Notes jouées à la main gauche seule.		9) Notes played by the left hand only
10) Accord impérativement plaqué.		10) This chord should be plucked normally (and not arpeggiated).
11) Note jouée en buté (apoyando).		11) To be played with a rest stroke (apoyando).

Vysvětlivky z publikace *Nigth and Day*⁵³

⁵³ DYENS, Roland: *Nigth and Day*, USA: Guitar Solo Publications (GSP), (1992)

Příloha č.2: Seznam vydaných publikací podle nakladatelství
*Editions Henry Lemoine*⁵⁴

- Aria (guitar quintet)
- Brésils(4 guitars or ensemble)
- Chansons françaises Vol.1 (solo guitar)
- Chansons françaises Vol.1 (solo guitar - tablatures)
- Chansons françaises Vol.2 (solo guitar)
- Citrons doux et le Quatuor Accorde (solo guitar)
- Concertino de Nürtingen (solo guitar & guitar ensemble)
- Concerto en si (solo guitar & guitar ensemble)
- Concerto métis (guitar & piano)
- Concerto métis (solo guitar & string orchestra)
- Concertomaggio (2 guitars and string orchestra)
- Côté Nord (2 guitars)
- Côté Sud (guitar octet - quartet possible)
- Eloge de Léo Brouwer (solo guitar)
- French Pot-Pourri (for guitar quartet or ensemble)
- Hamsa (4 guitars or guitar ensemble)
- Hommage à Franck Zappa (solo guitar)
- Hommage à Villa-Lobos (solo guitar)
- L.B. Story (solo guitar)
- Lettres - 20 (solo guitar)
- Libra Sonatine (solo guitar)
- Lulla by Melissa (solo guitar)
- Mambo des Nuances et Lille Song (solo guitar)
- Mes arrangements à l'amiable (solo guitar)
- Muguet et L'Allusive (solo guitar)
- Rossiniana n°1 d'après Mauro Giuliani (solo guitar & string quartet)
- Rythmaginaires (guitar octet)
- Santo Tirso (solo guitar)
- Songe Capricorne (solo guitar)
- Suite Polymorphe (4 guitars or guitar ensemble)
- Tango en Skaï (solo guitar & string quartet)
- Tango en Skaï (solo guitar)
- Traveling Sonata (Sonata for flute and guitar - ca 17mn)
- Triaela (solo guitar)
- Trois (3) pièces polyglottes - Valse des loges, Flying Wigs & Sols d'Ièze (solo guitar)
- Valse des anges - Angel's waltz (solo guitar)
- Valse en skaï (solo guitar)
- Variations sur un thème de la "Flûte Enchantée" Mozart/ Sor (4 guitars or guitar ensemble)
- Ville d'Avril (4 guitars or guitar ensemble) (solo guitar)

---

⁵⁴ DYENS, Roland: *The Compositions* [online]. 24. 12. 2009 [cit. 12.3.2021]
Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/>

- "7 Études de Sor" (arrangements pour guitare et quatuor à cordes/ arranged for Guitar and String Quartet)
- 2 famous popular melodies for mandoline and guitar (Alfonsina y el mar & O sole mio)
- Alfonsina y el mar (arrangement for guitar quartet or guitar ensemble)
- Alfonsina y el mar (arrangement for mandoline & guitar)
- April Song (for guitar quartet or guitar ensemble - 5mn30 - level 3 to 4)
- Austin Tango (for guitar quartet or guitar ensemble - ca 3mn45 - level 2 to 3)
- Barcarolle by Tchaikovsky arranged for solo guitar (ca 8mn - level 5)
- Carillons (for guitar quartet or ensemble + optionnal bass - 5.30 to 6mn - level 3 to 4)
- Comme des grands (3 duos - ca 10mn - level 2 to 3)
- Comme le jour...(solo guitar - 4 to 5mn - level 3 to 4)
- Comme un rond d'eau (guitar quartet - ca 7.30 mn - level 5)
- Dansk Pot Pourri (6 or 7 arrangements on old Danish songs arranged for guitar quartet or guitar ensemble)
- Djembe (for solo guitar)
- Djembe (version for guitar, flute and string quartet)
- Festival de Paris (for guitar orchestra or guitar quintet with bass - ca 5.30mn - level 5)
- La Valse à mi-temps - Half-time Waltz - also known as *La Colmarienne* (for guitar quartet or guitar ensemble - ca 6mn - level 3 to 4)
- Niteroi (guitar duet) - ca 6.30mn
- Seul à seuls - short comédie musicale for quartet or ensemble
- Soleils levants (pour quatuor ou ensemble de guitares / for quartet or guitar ensemble).
- Tango by Albéniz arranged for solo guitar (ca 3mn - level 4 to 5)
- Varna-Future Memories (guitar trio) - ca 6.30mn
- The Delights of Jetlag (solo guitar - set piece at 2012 Antony Intl Competition).
- Les 100 de Roland Dyens (100 pieces including 2 duets, 2 quartets & 1 trio) for beginners and medium to advanced level. To be published by 2013 & 2014
- The Bolero of Ravel - Arranged for guitar ensemble - (composé en 1992, édité en 2017)
- The Last Tango, music for Astor Piazzolla arranged for guitar solo (2016)

---

⁵⁵ Tamtěž

Ostatní nakladatelství ⁵⁶

- "3 Saudades"
Editions Hamelle
Paris - France
- "Anyway" - 2007 GFA set piece
Les Editions Doberman-Yppan
Québec, Canada
- Night and Day - Jazz Arrangements
Guitar Solo Publications
San Francisco - USA
- Hommages à Marcel Dadi / Pavane de Ravel/ arrgt Dyens
Editions Orphée
Colombus - USA
- Naquele Tempo
10 arrangements on Brazilian genius Pixinguinha's music
including *Carinhoso*, *Lamentos*, *Rosa* etc..
Guitar Solo Publications
(San Francisco - USA)

---

⁵⁶ Tamtíž

THE RECORDINGS

Paris guitare

Ce disque inclut une série de 26 chansons françaises de notre répertoire national.

Naquele Tempo

Music of the Brazilian Master Pixinguinha
11 arrangements by Roland Dyens

Anyway – DVD

Compositions and arrangements. Interview, photo gallery, studio recordings and live concerts

Sor & Giuliani

Quatuor Arthur-LeBlanc

Night and Day

10 Jazz Standards

Nuages

Compositions & arrangements by Roland Dyens

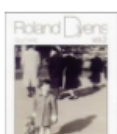
Citrons doux

Compositions & arrangements by Roland Dyens + other pieces

Chansons françaises vol. 1

13 French songs arranged for solo guitar

Chansons françaises vol. 2

13 French songs arranged for solo guitar

Paris Guitare/Chansons françaises volume 1 & 2

13 French songs arranged for solo guitar

Concerto en Si for guitar and ensemble of 21 guitars

Rythmaginaires & Côté Sud (8 guitars)

Ao Vivo

Live recording in Paris, 1989. Solo guitar & trio (guitar, percussions and vibes)

Hommage à Georges Brassens

5 arrangements on Georges Brassens songs Libra Sonatine, Tango en Skai and Version Latine

Heitor Villa-Lobos/Concerto pour guitare et petit orchestre

Suite Populaire Brésilienne and Chôros nº1. Hommage à Villa-Lobos by Roland Dyens

Heitor Villa-Lobos/Les Préludes

Trois Saudades & Capricornes by Roland Dyens

⁵⁷ DYENS, Roland: The Recordings, [online]. 24. 12. 2009 [cit. 12.3.2021] Dostupné z: <https://www.rolanddyens.com/>